

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle Kestävä biotalous Euroopalle: talouden, yhteiskunnan ja ympäristön välisen yhteyden lujittaminen”

(COM(2018) 673 final)

(2019/C 240/09)

Esittelijä: **Mindaugas MACIULEVIČIUS**

Toinen esittelijä: **Udo HEMMERLING**

Lausuntopyyntö	Euroopan komissio, 14.12.2018
Oikeusperusta	Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 29 artiklan 1 kohta ja 304 artikla
Työvaliokunnan päätös	16.10.2018
Vastaava jaosto	”maatalous, maaseudun kehittäminen, ympäristö”
Hyväksyminen jaostossa	25.4.2019
Hyväksyminen täysistunnossa	15.5.2019
Täysistunnon nro	543
Äänestystulos (puolesta / vastaan / pidättyi äänestämästä)	203/1/4

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 Tilanne on **maailmanlaajuisesti kiireellinen**: ilmastonmuutoksen ja globaalien väestönkasvun kaltaiset maailmanlaajuiset haasteet pakottavat etsimään nopeasti korvikkeita fossiilisille polttoaineille ja käyttämään luonnonvaroja entistä tehokkaammin. Maatalous ja metsäala ovat muuksi kuin elintarvikkeiksi tai rehuksi tuotettavan biomassan tärkeimpiä tuottajia ja näin ollen tärkeitä biotalouden osatekijöitä. Uudet arvoketjut tarjoavat maaseudun elinkeinoelämälle lisämahdollisuuksia siirtyä fossiilisiin polttoaineisiin pohjautuvasta taloudesta biotalouteen.

1.2 Tätä taustaa vasten on Pariisin sopimuksen ilmastotavoitteiden mukaisesti pyrittävä ensisijaisesti **lisäämään tietoisuutta siitä, kuinka kulutamme** luonnonvaroja. Sen lisäksi, että biotalouden toimilla lisätään ymmärrystä, niillä on **sitoutettava kuluttajat** säännöllisen neuvonnan ja tiedotuksen avulla, jotta voidaan helpottaa välttämättömiä muutoksia ja tasoittaa tietä uusille markkinoiden kehittämistoimille. Siten voidaan edelleen lisätä kuluttajien ja julkisia hankintoja tekevien hyväksyntää EU:ssa tuotettuja biopohjaisia tuotteita kohtaan.

1.3 On olemassa monia **mahdollisuuksia** biologista monimuotoisuutta, teollisuutta, talouden kehitystä ja työllisyyttä ajatellen. ETSK suhtautuu myönteisesti vuonna 2012 laaditun biotalousstrategian päivittämiseen, joka on tärkeä askel oikeaan suuntaan. Kestävähälytys ja resurssitehokkaille biopohjaisille tuotteille on olemassa maailmanlaajuisia kysyntää. Huolimatta uuteen versioon sisältyvästä huomattavasta edistymisestä eräät siinä kaavailuista toimista odottavat edelleen käytännön toteutusta.

1.3.1 Rahoitusvälineiden käyttämömahdollisuuksien lisäksi on keskeisen tärkeää **luoda erillisiä, joustavia neuvontapalveluja**, jotta maatalouselintarvikealan pk-yrityksiä voitaisiin auttaa käynnistämään pitkän aikavälin innovatiivisia hankkeita. Niillä ei useinkaan ole tarvittavaa omaa asiantuntemusta tai tietämystä, mikä johtuu monista syistä, kuten henkilö-, rahoitus- ja infrastruktuuriresurssien puutteesta.

1.3.2 **Julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyössä** on kiinnitettävä asianmukaista huomiota alkutuottajiin. Tätä mallia voitaisiin tukea monilla **yhteiseen maatalouspolitiikkaan (YMP)** kuuluvilla toimenpiteillä ja välineillä.

1.3.3 **Tutkimukseen, innovointiin ja biotalouteen** liittyvien toimien sisällyttäminen pitkän aikavälin strategiaan helpottaa **kehittämisen ja toisintamisen** tukemista.

1.3.4 Työntekijöiden ja alkutuottajien **yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen** jatkaminen on erittäin tärkeää. On oleellista helpottaa **tietämyksen vaihtoa**, tarjota tukea kansainvälisille verkostoille ja pysyä yhteiskunnallisen ja teknologisen muutoksen vauhdissa. Ratkaisevan tärkeitä ovat koulutus-, sitouttamis- ja viestintämenetelmät, joissa maaseudun biotalouden sidosryhmät ovat mukana.

1.3.5 On keskeistä edistää **kiertotaloutta ja alojen välisiä alueellisia yhteyksiä** EU:ssa ja sen ulkopuolella ottaen erityisesti huomioon kestävän kehityksen tavoitteisiin ja COP21-tavoitteisiin liittyvät sitoumukset.

1.3.6 Kaikkien jäsenvaltioiden olisi **sisällytettävä kattava biotalousstrategia** toimintapolitiikkoihinsa ja ohjelmiinsa ja otettava mukaan toimivaltaiset paikallisviranomaiset ja asiaankuuluvat sidosryhmät (esim. alkutuottajat, tutkimusala, koulutuksen tarjoajat, teollisuus, kansalaisyhteiskunta ja työmarkkinaosapuolet).

1.3.7 EU:n olisi pyrittävä **hiilidioksidipäästöjen globaaliin hinnoittelujärjestelmään**, joka olisi neutraali ja tehokas keino edistää biotaloutta ja tuoda kaikki markkinatoimijat mukaan ilmastonmuutoksen hillitsemistöimiin.

1.4 Kestävän kehityksen periaatteiden noudattaminen on olennaisen tärkeää "uudelle"biotaloudelle, ja luonnonvaroja on suojeltava, jotta ne voidaan pitää tuottavina. Tältä osin biotalouden on noudatettava kestävyyskriteerejä. Jotta voitaisiin välttää ympäristöä, taloutta ja yhteiskuntaa heikentäviä vääristymiä, on sovellettava samoja sääntöjä Euroopan unionista ja sen ulkopuolelta peräisin olevaan biomassaan.

2. Yleistä

Biotalous pitää sisällään uusiutuvien biologisten resurssien tuotannon ja niiden muuntamisen elintarvikkeiksi, rehuksi, biopohjaisiksi tuotteiksi ja bioenergiaksi. Sen piiriin kuuluvat maa-, metsä- ja kalatalous, elintarvikkeiden, sellun ja paperin tuotanto sekä osittain myös kemianteollisuus ja bioteknologia- ja energia-ala.

2.1 EU:n vuonna 2012 hyväksymän biotalousstrategian tavoitteena on "raivata tietä innovatiivisemmalle, resurssitehokkaammalle ja kilpailukykyisemmälle yhteiskunnalle, jossa huolehditaan sekä elintarvikkeiden saatavuudesta että uusiutuvien varojen kestävästä teollisuuskäytöstä ja samalla suojellaan ympäristöä". Komissio tarkasteli EU:n vuoden 2012 biotalousstrategiaa uudelleen vuonna 2017 ja totesi, että strategia on osoittanut siinä asetettujen tavoitteiden olevan tarkoituksenmukaisia ja että biotalouden tarjoamien mahdollisuuksien merkitys tunnustetaan Euroopassa ja muualla maailmassa yhä laajemmin. Lokakuussa 2018 komissio esitti toimintasuunnitelman kestävän ja kiertoon perustuvan biotalouden kehittämiseksi tarkoituksena "parantaa ja lisätä uusiutuvien luonnonvarojen kestävää käyttöä, jotta ilmastonmuutoksen ja kestävän kehityksen kaltaisiin maailmanlaajuisiin ja paikallisiin haasteisiin voidaan puuttua"⁽¹⁾.

2.2 Maapallon väkiluvun ennustetaan kasvavan vuoteen 2050 mennessä lähes kymmeneen miljardiin ⁽²⁾, ja luonnonvaroja on tärkeää käyttää jatkossa yhä tehokkaammin, jotta voidaan tuottaa turvallista, ravitsevaa, korkealaatuista ja kohtuuhintaista ruokaa yhä suuremmalle joukolle ihmisiä, mutta pienemmin ympäristö- ja ilmasto vaikutuksen tuottettua yksikköä kohden, sekä riittävästi uusiutuvaa biologista materiaalia, jotta tuotanto vastaisi merkittävää osaa siitä, mihin tällä hetkellä päästään fossiilista raakaöljyä sekä tuulta, aurinkoa ja muita uusiutuvia energialähteitä hyödyntäen. Viimeaikaisen kehityksen valossa YK:n kestävän kehityksen tavoitteet ⁽³⁾ ja ilmastonmuutosta koskeva puitesopimus (COP21-kokouksen sitoumus) huomioon ottaen toimien uudelleenkohdistaminen ja biotalousstrategian ajantasaistaminen ovat näin ollen välttämättömiä.

2.3 Komissio toteaa käynnistävänsä päivitetyn biotalousstrategian ⁽⁴⁾ yhteydessä vuonna 2019 kaikkiaan 14 toimenpidettä, joihin kuuluvat seuraavat:

- ?Perustetaan 100 miljoonan euron suuruinen kiertobiotatalouden aihekohtainen investointifoorumi, jotta voitaisiin parantaa biopohjaisten innovaatioiden markkinoille tuontia ja vähentää kestäviin ratkaisuihin tehtävien yksityisten investointien riskejä. Lisäksi pyritään helpottamaan uusien kestävien biojalostamojen kehittämistä kaikkialla Euroopassa.
- ?Laaditaan strateginen käyttöönottosuunnitelma, jolla edistetään kestäviä elintarviketuotanto- ja maatalousjärjestelmiä ja biopohjaisia tuotteita sekä kestävää metsänhoitoa.
- ?Perustetaan EU:n biotalouspolitiikan tukiväline Horisontti 2020 -puiteohjelmassa jäsenvaltioita varten kansallisten ja alueellisten biotalousstrategioiden kehittämiseksi.
- ?Käynnistetään pilottitoimia, joilla tuetaan paikallisen biotalouden kehittämistä maaseudulla, rannikkoalueilla ja kaupungeissa esimerkiksi jätehuollon tai hiilen sitoutumista lisäävän viljelyn yhteydessä.
- ?Otetaan käyttöön EU:n laajuinen seurantajärjestelmä, jotta voidaan seurata kehitystä kohti kestävää ja kiertoon perustuvaa biotaloutta.

⁽¹⁾ https://ec.europa.eu/research/bioeconomy/pdf/ec_bioeconomy_strategy_2018.pdf

⁽²⁾ <https://www.un.org/development/desa/en/news/population/world-population-prospects-2017.html>

⁽³⁾ <https://sustainabledevelopment.un.org/?menu=1300>

⁽⁴⁾ <https://ec.europa.eu/research/bioeconomy/index.cfm?pg=policy&lib=strategy>

— ?Vahvistetaan biotalouden osa-aloja koskevaa tietopohjaa ja ymmärrystä keräämällä tietoja ja asettamalla ne paremmin saataville biotalouden tietokeskuksen välityksellä.

— ?Annetaan ohjeistusta ja edistetään hyviä käytäntöjä biotalouden toiminnasta turvallisissa ekologisissa rajoissa.

2.4 Biotalous voi tarjota vaihtoehtoja, joiden avulla voidaan vähentää paitsi hiilidioksidipäästöjä myös riippuvuutta muualta tuotavista fossiilisista luonnonvaroista. EU:n metsät esimerkiksi sitovat hiiltä kymmenen prosentin verran EU:n vuotuisista päästöistä ja tarjoavat samalla kestävyyskriteerit täyttävän ja pysyvän biomassalähteen uusiutuvan energian tuottamiseksi. Lisäksi arvioidaan, että 100000 nykyisin tuotettavaa kemikaalia voidaan teoriassa valmistaa uusiutuvista raaka-aineista. Tämä ei tarkoita, että kaikki niistä pitäisi, mutta se on teoriassa mahdollista. Päivittäin käyttamiämme taloushyödykkeitä voidaan tämän johdosta tuottaa paikallisesti ja uusiutuvista lähteistä, ja samalla edistetään myös työpaikkojen luomista erityisesti rannikko- ja maaseutualueilla sekä kasvua Euroopassa, joka on edelleen teknologian eturintamassa. Teollisuuden arvioiden mukaan biopohjaisessa taloudessa voitaisiin luoda miljoona uutta työpaikkaa vuoteen 2030 mennessä.

2.5 EU:n biotalouden innovoinnin vauhdittamisen tiellä on kuitenkin vielä suuria esteitä. Yksi merkittävä este liittyy tuotteiden kustannuskilpailukykyyn suhteessa fossiilisiin vaihtoehtoihin ja vastaaviin tuotteisiin, joita on saatavilla muualta maailmasta. Kustannuskilpailukykyyn vaikuttavat useat tekijät, esimerkiksi teknologian kypsyyssaste, työvoimakustannukset, fossiilisten polttoaineiden tuet ja poistot sekä biopohjaisten tuotteiden markkinatuen matala taso. Kilpailukykyongelmaa pahentavat vaikeudet saada rahoitusta innovatiivisia hankkeita ja tuotantolaitoksia varten ja loppukäyttäjien usein heikko tietämys biopohjaisista tuotteista sekä alan eteenpäin viemiseen liittyvien taitojen ja toiminnallisten suhteiden heikkous. Lisäksi uusien biotaloushankkeiden lupamenettelyistä on muodostumassa yhä pidempiä ja hankalampia, mikä luo talouden toimijoille suurta oikeudellista epävarmuutta ja huomattavia taloudellisia riskejä.

3. Erityistä

ETSK suhtautuu myönteisesti vuonna 2012 laaditun biotalousstrategian päivittämistä koskevaan tiedonantoon. Biotalous edistämiseksi tarvitaan pitkäaikaista, johdonmukaista ja tehokasta toimintapolitiikkaa. Kattavan biotalousstrategian ja muiden olemassa olevien toimintapolitiittisten välineiden yhteys ei kuitenkaan edelleenkään ole automaattinen. Biotalousstrategian tehokkaan politiikan varmistamiseksi onkin vielä kartoitettava eri politiikanalojen välisiä synergioita siten, että otetaan huomioon kannattavan elintarviketuotannon tavoitteet, luonnonvarojen kestävä hoito, maaseutualueiden tasapainoinen aluekehitys sekä varmat ja ihmisarvoiset elinkeinot.

3.1 Päivityksen tavoitteena on hyödyntää EU:n investointeja ja sen yhteydessä korostetaan erityisesti biopohjaisten alojen vahvistamista ja laajentamista vapauttamalla investointeja ja avaamalla markkinoita, mutta siinä on vielä puutteita (muutoin kuin t&k-toimien osalta), kun on kyse biotalouden alan yritysten auttamisesta varainhankinnassa, markkinoillepääsyn strategioissa, organisaatioiden kehittämisessä ja tuotteiden ”kypsyttämässä”. Valtio- ja aluetasolla toimivat varhaisvaiheen kasvusijoittajat, jotka antavat räätälöityä ohjausta pienille ja mikroyrityksille sekä startup-yrityksille, ovat yhtä tarpeellisia kuin EU-tason investointien käynnistäminen suurissa hankkeissa. Tarvitaan kattavaa lähestymistapaa rahoittamiseen uusien tuotteiden kaupallistamiseksi.

3.2 Lisäksi päivityksessä korostetaan sitä, että julkisen ja yksityisen sektorin välisillä synergioilla voidaan hyödyntää parhaiten erilaisia rahoituslähteitä. Tässä yhteydessä biopohjaisten teollisuudenalojen yhteistyös on osoittautunut ratkaisevan tärkeäksi tuettaessa Euroopan teollisuuden biopohjaisten teollisuudenalojen infrastruktuurin ja arvoketjujen kehittämistä, jossa on keskitytty uusiutuvien luonnonvarojen – myös jätteiden – käyttöön.

3.3 Yksityiseen sektoriin ja erityisesti alkutuottajiin, kuten maataloustuottajiin, metsänomistajiin ja näiden osuuskuntiin, joilla on merkittävä rooli kestävän biotalouden kehittämisessä, ei kuitenkaan kiinnitetä riittävästi huomiota. Myös pk-yritykset, jotka ovat tärkeä osa elintarviketuetta, on otettava asianmukaisesti huomioon. Tässä yhteydessä yhteinen maatalouspolitiikka voisi olla soveltuva väline, jolla voitaisiin auttaa maataloustuottajia, metsänomistajia ja näiden osuuskuntia investoimaan enemmän tuotantoonsa ja tekemään siitä kestävämpää.

3.4 Tätä taustaa vasten suotuisien markkinaolosuhteiden luominen on ratkaisevan tärkeää, samoin kuin kuluttajien luottamus heille tarjottuun tuotetietoon, kun he harkitsevat asianomaisten hankintojen tekemistä. On aiheellista harkita tiedon antamista koskevia standardeja, ja tärkeänä ensiaskeleena on laadittu selkeät EU:n laajuiset standardit biopohjaisille tuotteille, jotta voidaan paremmin suojata teollisuuden hyväksymien standardien uskottavuutta ja samalla välttää kuluttajien hämmennystä ja lisätä teollisuusasiakkaiden ja julkisia hankintoja tekevien luottamusta. On vielä paljon tehtävää, jotta kuluttajat voisivat tehdä tietoon perustuvia valintoja älykkäiden viestintästrategioiden avulla.

3.5 Päivitetystä strategiasta vahvistetaan laajentamisen käsitettä, mutta siinä ei oteta huomioon toistettavuuden käsitettä. Tutkimusta aiheesta on jo tehty, ja sen on kuljettava rinta rinnan pitkän aikavälin innovaation ja biotalouden strategioiden kanssa. Perus- ja soveltava tutkimus on synkronoitava hyvin, ja sen on edistettävä yhteisten strategisten tavoitteiden saavuttamista. Lisäksi on kiinnitettävä huomiota korkealaatuisen tutkimus- ja innovaatioinfrastruktuurin tai asianomaisten klusterien kehittämiseen, saatavuuteen ja säilyttämiseen. Esimerkiksi maailmanluokan osaamiskeskusten perustaminen soveltavaa tutkimusta varten laajassa mittakaavassa tapahtuvan bioprosessien valmistamisen alalla innovatiivisten ja kestäväpohjaisten ratkaisujen luomiseksi voisi auttaa pk-yrityksiä hyödyntämään monenlaista tietoa. Esittelyt ja esimerkit tukisivat osaamisen siirtämistä. Esittelyt antaisivat pk-yrityksille kattavan kuvan kyseisellä biotalouden osa-alueella saatavilla olevista teknologioista.

3.6 EU:n maaseutualueilla on käynnissä syvälinen taloudellinen, demografinen ja institutionaalinen muutos. Sen vuoksi on kiinnitettävä asianmukaista huomiota myös infrastruktuuriin ja logistiikan parantamiseen, jotta voidaan edistää olemassa olevia ja uusia biomassan toimitusketjuja ja samalla optimoida luonnonvarojen kestävä hallinta sekä luoda työpaikkoja ja lisäarvoa maaseutualueille.

3.7 On syytä korostaa painokkaasti sitä, että teknologialtaan pitkälle edistyneiden laitteiden käyttöön ottaminen biotaloudessa edellyttää käyttö- ja huoltotaitojen sekä tieto- ja viestintätekniisten taitojen parantamista, uusien terveyteen ja turvallisuuteen liittyvien koulutusohjelmien laatimista samoin kuin ympäristönsuojelunäkökohtien parempaa ymmärtämistä ja huomioimista. Yksilön taitojen jatkuva kehittäminen ja mukauttaminen läpi elämän on erittäin tärkeää, samoin kuin osaamisvajaiden korjaaminen tällä uudella biotalouden osa-alalla. Vertaisvaihto sekä tutkijoiden, innovaation tukipalvelujen, maataloustuottajien, metsänomistajien sekä näiden osuuskuntien ja muiden yksityisten toimijoiden yhteiset toimet olisivat ratkaisevan tärkeitä tekijöitä tiedonvaihdon edistämiseksi, mutta niitä ei ole tuotu esiin päivitetystä strategiasta.

3.8 YK:n kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttaminen ja ilmastomuutoksen hillitseminen ⁽⁹⁾ edellyttävät jäämien, sivuvirtojen ja jätteen hyödyntämistä ja kiertotalouden edistämistä. Eri alojen (elintarvike- ja non-food-tuotejärjestelmät ja maaseutualueet) ja maanosien välinen yhteistyö on välttämätöntä. On kiinnitettävä enemmän huomiota alueellisiin ja paikallisiin yhteyksiin (kaupunkien ja maaseudun välisiin, maaseutualueiden keskinäisiin ja maa- ja merialueiden välisiin yhteyksiin) ja niiden panokseen maaseutualueiden kestävä biotalouden arvoketjuihin ja klustereihin. Näiden yhteyksien kehittäminen olisi avainasemassa Keski- ja Itä-Euroopassa, jotta kyseisiä maita voitaisiin auttaa määrittelemään strategiset kehitystavoitteensa biomassan prosessoinnin parantamiseksi. Keski- ja Itä-Euroopan alueiden biomassakapasiteetti on suuri, mikä johtuu laajamittaisesta toiminnasta maatalouden, metsätalouden ja kalastuksen aloilla, mutta se jää käyttämättä tai sitä ei hyödynnetä riittävästi, kun on kyse elintarvikkeista, rehuista, teollisuuden raaka-aineista, biopoltoaineista ja energian käytöstä. Päivitetystä strategiasta ei ole riittävästi otettu huomioon sitä, että kansainvälinen yhteistyö olemassa olevan asiantuntemuksen ja osaamisen yhdistämiseksi on tehokkain tapa toimia ja että synergioiden vahvistaminen jäsenvaltioiden ja EU:n ulkopuolisten tutkimusohjelmien välillä on välttämätöntä. Kansainväliset kumppanuudet ovat erityisen tärkeitä ratkaisujen testaamisen ja toistamisen kannalta.

3.9 Pariisin sopimuksessa asetettuihin tavoitteisiin pyrittäessä olisi hyödynnettävä mahdollisimman laajasti markkinamekanismeja. Hiilidioksidipäästöjen maailmanlaajuinen hinnoittelujärjestelmä olisi neutraali ja tehokas keino kaikkien markkinatoimijoiden mukaan saamiseksi. ETSK kannustaa komissiota tutkimaan aktiivisesti erilaisia vaihtoehtoja ja toimenpiteitä ja tekemään yhteistyötä muiden maiden kanssa hiilen maailmanlaajuisen hinnoittelun kehittämiseksi. Tehokas ja oikeudenmukainen maailmanlaajuinen hiilen hinnoittelujärjestelmä tasoittaisi vientiyritysten toimintaedellytyksiä maailmanmarkkinoilla ja alentaisi näin investointi- ja työpaikkavuodon riskiä. Lisäksi se poistaisi kilpailuedun tuontitavaroilta, jotka ovat halvempia alempien ilmastovaatimusten vuoksi.

Bryssel 15. toukokuuta 2019.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean

puheenjohtaja

Luca JAHIER

⁽⁹⁾ EUVL C 440, 6.12.2018, s. 45.